

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Att.: Henriette Nesheim

Kommentarer til rapporten "Flere og riktigere priser - et mer effektivt kraftsystem"

Vi viser til høringsbrev fra Olje- og energidepartementet vedrørende rapporten "Flere og riktigere priser - et mer effektivt kraftsystem" utarbeidet av Ekspertutvalget som ble nedsatt av regjeringen i juni 2010 med bakgrunn i de høye pristoppene i enkelttimer vinteren 2009/2010.

Bergen Energi er ikke på listen over høringsinstanser, men vi tillater oss likevel å legge frem våre synspunkter på rapporten. Vi har operert som uavhengig tjenesteleverandør i det europeiske energimarkedet siden 1991 og har ca. 950 kunder over hele Europa. Gjennom vår internasjonale virksomhet har vi bred erfaring og innsikt i hvordan ulike markedssystemer og reguleringsregimer fungerer i praksis.

1. Forslag om nodeprising - konsekvenser for det fysiske markedet

I rapporten blir det foreslått å legge opp til at aktørene må melde inn sitt forbruk/produksjon til den noden de er tilknyttet. Det vil medføre store kostnader for aktører som håndterer ulike enheter over større geografiske områder. Det vil være tilnærmet umulig for en enkeltaktør å planlegge sin balanse helt ned på nodenivå. For å kunne tilfredsstillere kravene til detaljinformasjon ved en slik ordning, er det grunn til å anta at det må foretas store investeringer i bransjen.

Faren for at det vil kunne oppstå monopolprising som følge av nodesystemet, er lite omtalt i rapporten. I et nodesystem med relativt få tilbydere pr. node, vil tilbyderne raskt kunne få en for sterk påvirkning på prisen, noe som vil medføre en høyere snittpris i markedet. I tillegg til å gi økte kostnader lokalt i Norden, kan innføring av nodeprising føre til at resten av Europa mister tillit til det nordiske markedet, som tidligere har vært et foregangseksempel på markedsåpning og vellykket liberalisering.

Et nodesystem som foreslått i rapporten vil medføre store utfordringer for aktører i bransjen og føre til at det oppstår lokal monopolprising i de enkelte noder.

Kravene til aktørenes håndtering av detaljinformasjon er allerede høye i det norske kraftmarkedet, og innføring av nodeprising vil være et skritt i feil retning.

Bergen:
Fantoftvegen 38
5072 Bergen

Oslo:
Rådhusgaten 23B
0158 Oslo

Telefon:
+47 55363700
Telefaks:
+47 55363701
E-mail:
info.no@bergen-energi.com

Bank:
1644 1756 341

Org. :
961 743 982MVA

www.bergen-energi.com

Kontorer:
Danmark
Finland
Frankrike
Nederland
Storbritannia
Sverige
Tyskland

2. Forslag om nodeprising - konsekvenser for det finansielle markedet

Ekspertutvalgets forslag om å innføre en variant av nodeprising i den norske delen av Nord Pool Spot vil kunne medføre at man ender opp med én pris per knutepunkt i markedet. Som nevnt mener vi dette vil være et skritt i feil retning når det gjelder konkurransesituasjon og markedsfunksjon i det fysiske markedet. Også når det gjelder det finansielle markedet, er vi sterkt bekymret for mulige effekter av en slik ordning.

For å legge til rette for bedre sikringsmuligheter, har Nord Pool etablert såkalte CfD-kontrakter som skal eliminere risikoen for forskjeller i områdepris, men disse har generelt vært priset høyt og omsetningen har vært begrenset. CfD er en forwardkontrakt hvor prisen reflekterer aktørenes forventning om forskjellen mellom systempris og områdepris. En forbruker som ønsker å gjøre en 100% sikring av kraftprisen, kan handle CfD-kontrakter for samme volum og leveringsperiode som han har prissikret i terminmarkedet. Frem til nå har begrenset likviditet og høye priser bidratt at CfD-markedet fremstår som lite interessant.

Dersom nodepriser/flere prisområder opprettes, er det grunn til å anta at det vil bli enda vanskeligere eller i verste fall helt umulig å prissikre produksjon og forbruk.

I et finansielt marked som allerede i utgangspunktet har utfordringer med likviditet, mener vi det er feil å satse på nodeprising. Fokus må heller rettes mot å skape stabile og forutsigbare priser/prisområder gjennom å tilrettelegge for nødvendige investeringer i nett og produksjon.

3. Tiltak for å oppnå økt forbrukerfleksibilitet

Rapporten fremhever at det er viktig med tiltak for å øke aktørenes forbruksfleksibilitet. Det er vi helt enig i. Dessverre erfarer vi at det i senere tid er gjennomført tiltak som går i motsatt retning, som for eksempel beslutningen om å fjerne ordningen med utkoblbart forbruk i sluttbrukermarkedet. Gjennom avtale med hver enkelt kunde har netteiere til nå hatt mulighet til å foreta utkobling av forbruk. Dette har gitt netteierne en mulighet til å avlaste nettet i situasjoner med begrensninger i nettets overføringskapasitet, samtidig som det har gitt forbrukeren mulighet til å bytte energibærer når prisforholdet mellom elektrisk kraft og andre energibærere endrer seg. NVE har besluttet å avvikle ordningen fra og med 1. juli 2012.

Når det gjelder prissetting av områder, er våre synspunkt i samsvar med utvalgets konklusjon for hvorfor vi hadde ekstrempriser i enkelte timer vinteren 2009/2010. Ekspertutvalget konkluderer med at streng kulde, utfall av svensk kjernekraft, reduserte magasinfillinger og reduserte importmuligheter var hovedårsakene til de høye pristoppene. En viktig faktor i denne sammenheng er handelskapasitetene som systemoperatøren setter og som benyttes i prisalgoritmen for markedet Elspot. Det er svært viktig hvordan man fastsetter handelskapasitetene mellom elspotområdene. Selv små økninger i overføringskapasitetene vinteren 2009/10 ville ha gitt store endringer i prisene. Med dagens system er det vanskelig for systemoperatør å planlegge driften på kort sikt. Informasjonen om fordeling av produksjon kommer først kl. 19 i forbindelse med at aktørene spesifiserer sine produksjonsplaner. Det skjer med andre ord etter at markedet er klarert i Elspot. En kortsiktig løsning i kritiske perioder kunne være å endre fristen for innsendelse av produksjonsplaner I perioder om vinteren kunne denne fristen for eksempel settes til kl 12.00.

Markedet har videre en utfordring når det gjelder håndtering av fleksibilitet gjennom prisgrenser og/eller blokkbud i Elspot. Det faktum at aktørene har mulighet til å utvise en viss grad av fleksibilitet, dokumenteres tydelig ved at markedet ble kraftig nedregulert i høylasttimene. Dette viser at aktørene har en prisgrense, men at den uheldigvis ikke kom til uttrykk gjennom budene i Elspot. Av alle bud som ble sendt i disse høypristimene, var det kun 20% som inneholdt prisgrenser. Vi antar at budene med prisgrense var gitt av produsenter og at den kraftintensive industrien ikke var representert. I dag erfarer vi at industrien har et mye sterkere fokus på prisgrenser og vi antar at mange aktører lærte mye gjennom vinteren 2009/2010 og i fremtiden vil opptre på en mer økonomisk effektiv måte.

I dagens kraftmarked finnes det et ytterligere verktøy for justering av den fysiske handelen gjennom markedet Elbas. Markedet er tilgjengelig i Norge, Sverige, Finland, Danmark og Tyskland med kontinuerlig handel. Kjøps- og salgsbud kobles inntil én time før driftstimen. Dette er et godt verktøy for å håndtere ubalanse, men dessverre har markedet flere svakheter og interessen rundt handel i Elbas er lav, spesielt i Norge. En av svakhetene er at markedet har ulike stengetider. I dag stenger markedet i Norge 2 timer før driftstimen, i Sverige 75 minutter før driftstimen, og i Tyskland er det planlagt at stengetiden skal settes til 30 minutter før driftstimen. Erfaringsmessig skjer de fleste handler innenfor den siste aktive timen. Det innebærer at norske aktører går glipp av muligheter til å delta i markedet og interessen svekkes. For at Elbas skal bli attraktivt for norske aktører, mener Bergen Energi at stengetid må settes så nær opptil driftstimen som mulig, og at stengetiden må være lik for alle aktører. Settes stengetiden eksempelvis til 60 minutter før driftstimen, gjerne i kombinasjon med at produksjonsplaner gis en frist på 45 minutter før driftstimen, tror vi det vil ha en positiv effekt på fleksibiliteten i markedet.

4. Innføring av automatisk måle- og styringssystem

Bergen Energi støtter Ekspertutvalgets anbefaling om å innføre AMS raskere enn opprinnelig planlagt. En slik innføring forventes å gi flere positive effekter.

Interesse for tjenester knyttet til energioppfølging og energisparing er økende, men en forutsetning for å kunne ta i bruk slike tjenester er ofte at forbrukeren har installert utstyr for tjemåling. Dagens grense for timeregistrering på 100.000 kWh/år gjelder per måler. Forbrukere som har et stort samlet energiforbruk fordelt på mange målepunkter, som for eksempel kommuner og andre offentlige forbrukere, mangler incentiv til å iverksette tiltak, fordi de gjerne har timeregistreringsutstyr kun på noen få målepunkter, mens resten av forbruket er fordelt på mindre uttak.

Også husholdningskunder vil trolig få et mer bevisst forhold til energisparing dersom AMS innføres, f.eks. ved hjelp av tidsstyring for oppvarming, varmtvann osv. Da norske husholdninger måtte betale for effekt gjennom de gamle H3-tariffene, hadde de økonomiske incitament til å holde effektuttaket nede. Etter at tariffene ble erstattet av rene energitariffer, forsvant dette incitamentet. Lange perioder med lave energipriser har bidratt til å redusere folks bevissthet rundt energibruk ytterligere. Innføring av AMS vil kunne bidra til på nytt å vekke interesse og engasjement på dette området.

AMS vil også på et teknisk grunnlag bidra til et mer velfungerende kraftmarked. Dagens system med selvavlesning bidrar til store unøyaktigheter i avregningen av kundene og vanskeliggjør skifte av kraftleverandør, vet at leverandørskifte krever avlesning på bestemte datoer. Innføringen av et felles nordisk sluttbrukermarked vil også være enklere å gjennomføre dersom AMS er ferdig utbygd. Hyppigere og mer nøyaktige målinger vil videre

bidra til å øke kvaliteten på innsendte bud i elspotmarkedet, ved at det muliggjør bedre prognosering.

5. Oppsummering

Som det fremgår av våre kommentarer, er vi enig i mange av synspunktene og konklusjonene som legges frem i Ekspertgruppens rapport. Vi er imidlertid ikke enig i anbefalingen om å opprette et nodesystem som foreslått i rapporten. En slik løsning tror vi raskt vil kunne ødelegge det norske kraftmarkedet, både ved at det etableres lokale monopol, og ved at muligheten for produsenter og forbrukere til å kunne kontrollere risiko gjennom handel med finansielle kontrakter, svekkes eller forsvinner helt.

Følgende tiltak kan iverksettes umiddelbart og uten nevneverdige kostnader:

- endret innmeldingsfrist for produksjon i kritiske perioder
- tiltak for å bidra til økt fleksibilitet (opprettholdelse av ordningen med utkoblbart forbruk, tilrettelegging for økt bruk av eksisterende ordninger som eksempel prisavhengige bud og blokkbud, justeringer av åpningstider på markedet Elbas)
- raskere innføring av AMS

Forutsigbarhet og langsiktighet er viktig for aktørene både på kjøper- og selgersiden. Et nodesystem som kompliserer og monopoliserer markedet, vil være en feil satsning. Det bør i stedet legges til rette for forbedring av eksisterende organisering og iverksettes tiltak som gir incitament for aktørene til fremtidige investeringer i nett og produksjon.

Bergen, 15.02.2011

Vennlig hilsen
BERGEN ENERGI AS

Bill Schjelderup
Administrerende direktør